

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K oprávnění policistů ČR v době mimo službu a k ochraně proti nezákonným zásahům

Zákon č. [283/1991](#) Sb., o policii ČR (dále jen zákon), upravuje ve své třetí hlavě povinnosti, oprávnění a prostředky policisty.

V případě povinností zákon rozlišuje jednoznačně povinnosti policisty v době ve službě (zejména § 7 odst. 1) a v době mimo službu.

Zákon č. [283/1991](#) Sb., o policii ČR (dále jen zákon), upravuje ve své třetí hlavě povinnosti, oprávnění a prostředky policisty.

V případě povinností zákon rozlišuje jednoznačně povinnosti policisty v době ve službě (zejména § 7 odst. 1) a v době mimo službu. Policista i v době mimo službu je povinen v mezích zákona provést služební zákrok, popřípadě učinit jiné opatření k provedení služebního zákroku, zejména vyrozumět nejbližší policejní útvar, je-li páchán trestný čin nebo přestupek, kterým je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek. O rozvržení základní doby služby (tedy doby, kdy je policista ve službě) v týdnu rozhoduje příslušný služební funkcionář (viz § 40 a násl zákona č. [186/1992](#) Sb., o služebním poměru příslušníků Policie ČR).

V případě oprávnění zákon nerozlišuje dobu ve službě a mimo službu, pouze vypočítává jednotlivá oprávnění (hlava třetí, oddíl druhý: § 12 až §25). Za této situace přicházejí v úvahu dva možné výklady zákona.

První výklad (extenzivní) by připouštěl, že oprávnění policisty jsou shodná v době ve službě i mimo službu a že je tedy vždy oprávněn k činnostem uvedeným v hlavě třetí, oddíle druhém zákona. Tento výklad je však nepřijatelný s ohledem na článek 2 odst. 3 Ústavy ČR: Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon, i na obsahově shodný článek 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod: Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Tedy pokud v zákoně chybí výslovná úprava, je nepřijatelné rozšiřovat pravomoc Policie ČR na úkor práv a svobod jednotlivce. Při druhém výkladu (restriktivním) dojdeme k závěru, že povinnosti i oprávnění policisty v době mimo službu se kryjí, a že tedy policista je oprávněn a zároveň i povinen provést služební zákrok, je-li páchán trestný čin nebo přestupek a tímto přestupkem/trestným činem je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek (musí tedy být splněny obě podmínky zároveň). Přistihne-li tedy například policista kapsáře při krádeži, je i v době mimo službu oprávněn provést služební zákrok, neboť je páchán trestný čin (trestný čin krádeže dle § 247 odst. 1 písm. d) trestního zákona) a zároveň je bezprostředně ohrožen majetek.

Zastavme se však u jiného příkladu (se kterým jsem se v praxi setkal). Policista v době mimo službu byl revizorem městské hromadné dopravy požádán, aby požadoval prokázání totožnosti od cestujícího, který cestoval městskou hromadnou dopravou bez platné jízdenky. Policista žádosti revizora vyhověl. Dle mého názoru konal policista protiprávně. Zatímco policista v době služby je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu, na žádost jiné osoby, jestliže tato osoba má na zjištění totožnosti právní zájem, jakož i osobu, která o prokázání totožnosti žádá, policista v době mimo službu má toto oprávnění jen (jak již bylo výše uvedeno) je-li páchán trestný čin / přestupek a tímto je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek. V tomto případě je sice ohrožen majetek dopravce, avšak není páchán ani přestupek ani trestný čin.

Zde je nutné odbočit a krátkým exkurzem objasnit vztah mezi dopravcem a cestujícím. Jedná se o soukromoprávní vztah, založený smlouvou o přepravě osob, kterou cestující konkludentně uzavřel s dopravcem tím, že vstoupil do dopravního prostředku. Případná pokuta, kterou je cestující v případě,

že cestuje bez platné jízdenky, povinen zaplatit, je smluvní pokutou. Nejde tedy o veřejnoprávní pokutu, kterou ukládá správní úřad (např. Policie ČR), a kterou poté vymáhá příslušný správce daně (finanční úřad), ale jde o soukromoprávní pokutu, kterou bude dopravce vymáhat podáním žaloby k soudu.

Ve výše uvedeném případě tedy policista neměl oprávnění požadovat prokázání totožnosti. Pokud se však budeme ptát, jakým způsobem se měl cestující zachovat, bude hledání odpovědi složité.

Ústavní soud ČR svým usnesením (I.ÚS 263/97 - Sb.n.u.US Svazek-č.10 Usnesení-č.1) dovodil, že občané jsou povinni se podrobit výkonu pravomoci veřejného činitele bez ohledu na vlastní soukromý názor. Jsou-li přesvědčeni, že tímto jednáním bylo porušeno jejich právo či jim byla způsobena škoda, mohou se proti takovému postupu veřejného činitele bránit jiným, a to zákonným způsobem. Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, ani žádná jiná právní norma nepřipouštějí, aby občané nejprve hodnotili zákonnost postupu veřejných činitelů a teprve na základě toho jejich pokynů uposlechli nebo neuposlechli.

Jinými slovy je tedy občan povinen uposlechnout výzvy veřejného činitele (a to i nezákonné) a poté se teprve bránit. Jiná situace by nastala v případě, že výzva veřejného činitele by byla tzv. nulitní - nicotná, neexistující, tedy výzva, která by zcela nepochybným a jednoznačným způsobem byla protizákonná (výzva ke spáchání trestného činu vraždy, výzva k nemožnému plnění, atd.). Takovouto výzvu není nikdo povinen uposlechnout.

Veřejným činitelem je, mimo jiné, příslušník ozbrojeného sboru; to je zakotveno v § 89 odst. 9 trestního zákona. „Mnohé pojmy, které trestní právo používá, jsou současně i pojmy správního práva. Z požadavku jednoty právního řádu pak plyne potřeba, aby byly jednotně vykládány“ citace Hendrych, D. a kol.:Správní právo. Obecná část. 3.vydání.Praha, 1998, str. 372.

V našem případě se však jedná o výzvu vadnou, nikoli nulitní. Cestující tedy sice mohl policistu upozornit, že jedná protiprávním způsobem a že, pokud bude na výzvě k prokázání totožnosti trvat, bude se cestující následně bránit (viz níže), pokud však i poté policista na své výzvě trval, byl cestující povinen výzvu uposlechnout. K následnému uplatňování práv je vhodné, aby si poškozená osoba poznamenala služební číslo policisty a dobu a místo zásahu.

Proti nezákonným zásahům je možné podat neformální stížnost či podnět k prošetření věci (nadřízenému orgánu, Inspekci Ministerstva vnitra, atd.) či lze uplatnit nárok na náhradu škody, zejména dle zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Pokud bylo zasaženo do ústavně zaručených práv a svobod, lze podat ústavní stížnost k Ústavnímu soudu.

Od 1/1/2003, kdy vstupuje v účinnost zákon č. [150/2002](#) Sb., soudní řád správní (dále jen SŘS), je navíc osobě poškozené nezákonným zásahem správního orgánu dána možnost podat žalobu a iniciovat tak řízení o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu dle hlavy druhé, dílu třetího SŘS, za podmínky, že zásah nebo jeho důsledky trvají anebo hrozí-li opakování zásahu (srov. § 82 SŘS). Žalovaným je správní orgán, který provedl zásah; jde-li o zásah ozbrojených sil, veřejného ozbrojeného sboru, ozbrojeného bezpečnostního sboru nebo jiného obdobného sboru, který není správním orgánem, anebo příslušníka takového sboru, je žalovaným správní orgán, který takový sbor řídí nebo jemuž je takový sbor podřízen, a u obecní policie obec. Soudním řádem správním tedy bylo, mimo jiné, posíleno postavení jednotlivce při ochraně před nezákonnými zásahy správních orgánů.

Další články:

- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpečnostní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)